

Nederlands als instructietaal voor ex-OKAN- leerlingen

Een NIT-les begint ...

Arjun, Hector en Margherita zitten in dezelfde klas en komen altijd samen naar de NIT-les. We praten eerst wat over het voorbije weekend. Opeens zegt Hector dat hij slechte punten had voor een toets van PAV. Hij heeft de toets meegebracht. Blijkbaar hadden ook Arjun en Margherita "slecht punt" voor die toets.

We gaan aan het werk en proberen uit te zoeken waar het fout is gelopen: begrepen ze de vragen niet, hadden ze onvoldoende gestudeerd of was de leerstof nog niet voldoende begrepen? Hector vliegt er dadelijk in: "Wat is "universeel" "? Ik vraag waarover het hoofdstuk gaat maar dat weet hij niet. Ik laat hem de titel hardop lezen: "De universele verklaring van de rechten van de mens" "Wat is verklaring"? vraagt Margherita. Hector weer: "Wat is rechten?" Ik denk dat het NIT-uurtje begonnen is.

Arjun, Hector en Margherita zaten vorig schooljaar in een onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers. Daar hebben ze een heel arsenaal aan vaardigheden opgebouwd om "hun plan te kunnen trekken" in het Nederlands. Maar begrijpen wat de bediende van de Lijnwinkel aan je vraagt en daarop kunnen antwoorden, is iets heel anders dan begrijpen wat je leerkracht geschiedenis staat te vertellen over de feodaliteit in de middeleeuwen, laat staan dat je actief kan of durft meewerken.

Tijdens "Nederlands als instructietaal" (NIT) krijgen deze leerlingen, individueel of in kleine groepjes, ondersteuning voor alle facetten van het Nederlands als schooltaal en instructietaal. Er wordt gewerkt aan uitbreiden van woordenschat, complexe zinnen leren ontleden en begrijpen, vragen en opdrachten begrijpen en leren beantwoorden, spreekvaardigheid,

De leerlingen brengen zelf materiaal me. Dit kan bijvoorbeeld een reeds verbeterde toets zijn, leerstof waarover ze een toets gaan hebben of een taak waarvan ze de opdracht niet begrijpen.

Vertrouwen en veilig klimaat

Arjun is een 17-jarige Syrische jongen. Hij brengt nooit materiaal mee naar NIT, is apathisch en lacht nooit. Op een dag vraag ik waarom hij nooit iets meebrengt. "Zomaar" en hij haalt zijn schouders op. Ik vraag hoe hij hier terecht gekomen is. "Gewoon met mannen mee." "Zonder je ouders?" "Ja, zonder." "Was de reis niet gevaarlijk?" "Ja, heel" "Was je dan niet bang?" "Alleen als ik hing onder vrachtwagen." "Heb jij onder een vrachtwagen gehangen, dat meen je toch niet?" "Ja, voor grens oversteken" "Was ook beetje cool" zegt hij. "James Bond". Hij wacht. "Maar mijn neef ze heb gepakt." "Hij is dood." Margherita en Hector zeggen niks.

Bij individueel of semi-individueel onderricht is het heel belangrijk dat de leerling zich veilig voelt. Hij kan zich immers niet verschuilen achter andere leerlingen. Dit geldt nog veel meer voor ex-OKAN 'ers. Bovenop hun taalachterstand worstelen zij ook nog met traumatische ervaringen en herinneringen, wat het leven in de nieuwe school er niet gemakkelijker op maakt. Werken aan een vertrouwensband is essentieel. De leerling moet weten dat hij pijnlijke dingen kan vertellen. Hij moet weten dat hij onduidelijk mag praten en dat zijn zinsbouw wankel mag zijn. Maar hij moet óók weten dat daaraan gewerkt zal worden en dat zijn vertrouwen niet beschaamd zal worden. Het wekelijks bezoek aan het NIT-lokaal is voor een aantal Nitters het enige moment dat ze onuitgesproken dingen kwijt kunnen.

Na het bovenstaande gesprekje is Arjun actief beginnen meewerken tijdens NIT en werd hij stilaan ook veel opener naar de anderen toe. Van de titularis vernam ik dat hij tijdens de reguliere lessen pas na enkele maanden begon te praten en mee te werken.

Uitbreiden van woordenschat

"Niettegenstaande België een welvarend land is, leven ook hier veel mensen in armoede." Arjun: "Niet tegen staan? Waar niet tegen?"

"Het is vanzelfsprekend dat je je voorkomen verzorgt." Hector denkt aan een robotje dat zelf spreekt. Margherita vraagt "Wat moet ik voorkomen?"

Het grootste deel van deze lessen gaat naar nieuwe woordenschat. Nieuwe woorden in dagelijkse taal en schooltaal, signaalwoorden, homoniemen, afkortingen, voorvoegsels, achtervoegsels, Kortom, het is niet vanzelfsprekend dat een woord als "evident" voor zich spreekt voor Arjun.

Uitbreiden van woordenschat is vaak ook gewoon leuk:

Yash en Shirisha, twee ex-okan'ers uit 3ASO komen binnen, begroeten me en gaan zitten. Yash vraagt meteen: "Wat is weerstand?" Ik denk: "Ai, fysica ... help!". Ik sta op het punt te zeggen dat ik gevraagd had enkel talige vakken mee te brengen als ik een idee krijg: ik zet een elleboog op tafel en daag Shirisha uit tot een potje armworstelen. Vijf seconden, ik win. Yash zit glunderend te kijken en wil ook eens. Drie seconden, hij wint. "Ik begrijp" zegt hij.

Taal in taken en toetsen

Een vraag uit een toets van godsdienst: " Wat is het verband tussen de tien geboden en vrijheid? Hoe kan je dit linken aan de tien geboden? Leg uit." Hier wordt eigenlijk twee keer dezelfde vraag gesteld wat de vraag heel onduidelijk maakt. "linken aan" kan de verwarring alleen maar groter maken, zeker voor Adjoa, een leerling uit een derde jaar bso. Adjoa begrijpt de vraag niet "Leg uit." doet er nóg een schepje bovenop. Om deze vraag te beantwoorden, zou Rik Torfs waarschijnlijk gemakkelijk 20 bladzijden uit zijn mouw kunnen schudden maar Adjoa dus niet.

De taal in vragen en opdrachten is een taal die leerlingen doorheen hun schoolcarrière moeten verwerven en opbouwen. Woorden zoals "kenmerken", "eigenschappen", "waarnemen", "beschrijven", "opsommen", "vergelijken", enzoverder zijn woorden waar Nederlandstalige eerstejaars ook hun weg in moeten zoeken, maar waar ex-Okan-leerlingen al snel in verdwalen.

Werken aan zelfredzaamheid

“Die ruzie heeft nu al veel te lang geduurd: het wordt tijd dat jullie je terug met elkaar verzoenen.” “Wat is verzoenen?” vraagt Hector. We gaan samen op zoek: “Als je elkaar zoent, ben je dan dicht bij elkaar of ver van elkaar?” vraag ik. “Dicht” ... “Aah ja, ik begrijp!” zegt hij.

Vaardigheden en strategieën aanreiken om vanuit eigen kennis op zoek te gaan naar nieuwe betekenissen is onmisbaar om taalkennis te vergroten: samengestelde woorden splitsen, voor- en achtervoegsels kennen en leren gebruiken, linken leggen met andere talen, samengestelde zinnen ontleden, Deze vaardigheden vergroten echter niet alleen de taalkennis van de leerlingen maar ook — en volgens mij is dit nog veel belangrijker — hun zelfvertrouwen. Deze vaardigheden samen inoefenen kan trouwens heel leuk zijn door bijvoorbeeld linken te leggen met het dagelijks leven. Door de leerling mee te laten zoeken naar voorbeelden ontstaan gesprekjes (en dus spreekkansen) die vaak ontspannend en grappig zijn. Op deze momenten zie ik vaak de druk van mijn leerlingen hun schouders glijden.

Tegelijk kunnen deze vaardigheden soms een hinderpaal zijn, want slimmeriken zoeken het soms te ver ...

Enrique en Manuel zijn twee zeer verstandige jongens uit 4ASO. Ze moeten a.d.h.v. een tekst vragen beantwoorden. De tekst gaat over discriminatie. Ze zijn al heel zelfstandig in het zoeken naar betekenissen van woorden. Ze kennen nagenoeg alle voor- en achtervoegsels, kunnen samengestelde woorden splitsen, leggen linken met andere talen,... . Enrique zit te zuchten boven zijn werkboek godsdienst: “Minachten? Wat is dát?” Ook Manuel zoekt mee en schrijft iets op: “- x 8” en mompelt: “Ja zeg, ik begrijp het ook niet.”

Op het einde van het schooljaar ...

Op het einde van het schooljaar is het altijd weer moeilijk om afscheid te nemen van “mijn Nitters”. Als ze “Dankjewel” komen zeggen en me omhelzen, weet ik dat we samen vooruit zijn gegaan. Ik weet dat NIT hen verder heeft gebracht.

Ik ben blij dat er elke week een plaats was voor Arjun, Zemar, Hector, Margherita waar ze slechte herinneringen in gemopper over kleine dingen konden omzetten: dat school stom is, dat ze geen zin hadden om taken te maken, dat “Niks boeit”,... . En dat ze soms konden vertellen wat echt pijn doet. Vanaf nu hebben ze hier weer wat meer woorden voor.

Tania Sempels
KSLeuven
ondersteuner flexibele leerwegen

